

Samenwerken aan betekenisvol leren in en met de buurt. Het Meesterwerk in Almere

***Deze praktijkbeschrijving is gemaakt met subsidie van
het ministerie van OCW in het kader van het project
Opvang op school. De beschrijving hoort bij het boek
School met vijf O's. Onderwijs, opvoeding, ontwikke-
ling, opvang en ontspanning in een dagarrangement
geschreven door Liesbeth Schreuder, Marja Valkestijn
en Susanne Mewissen.***

Marja Valkestijn
Nederlands Jeugdinstituut

© Nederlands Jeugdinstituut / NJi
April 2008

Samenwerken aan betekenisvol leren in en met de buurt in Het Meesterwerk in Almere

Scholen en buitenschoolse opvang werken meestal samen rond het pedagogisch klimaat en de zorg voor de kinderen. We waren benieuwd of er scholen te vinden zijn, waar ook sprake is van een educatieve samenhang met de buitenschoolse opvang. Is dat mogelijk wanneer de functies van school, namelijk leren en die van de buitenschoolse opvang, spelen in de vrije tijd op het eerste gezicht zo uiteen lijken te lopen?

Op de plekken waar we een dergelijke samenwerking vinden, is vaak sprake van scholen met een onderwijskundig concept als Montessori-, Jenaplan- of Daltononderwijs.

In dit praktijkvoorbeeld beschrijven we Het Meesterwerk in Almere waar de school, de peuterspeelzaal en de kinderopvang samenwerken vanuit de principes van het ontwikkelingsgericht onderwijs (OGO). De kinderopvang betreft hier zowel een kinderdagverblijf als een buitenschoolse opvang.

Het team van onderwijs, kinderopvang en peuterspeelzaal werkt onder leiding van een algemeen directeur aan leren en ontwikkeling van kinderen in een betekenisvolle omgeving. Daarom hecht men veel waarde aan de samenwerking met ouders, buurtbewoners en bedrijven. Het Meesterwerk is een proeftuin voor het gedachtegoed van de Stichting *Etutorium* die een ononderbroken ontwikkelingsproces tot en met de brugklas nastreeft.

Voor deze beschrijving heb ik een bezoek gebracht aan Het Meesterwerk en gesproken met Cissy Nieuwenweg, naschoolse activiteitencoördinator, Marja Ewaard, teamleidster kinderopvang, Eefje de Boorder, pedagogisch medewerker bij de voor-, na- en tussenschoolse opvang en met een leerling, David die ook op de buitenschoolse opvang zit.

Typering brede school Het Meesterwerk en kinderopvang la Luna

Het Meesterwerk is een openbare brede basisschool met een kinderdagverblijf, buitenschoolse opvang en een peuterspeelzaal onder één dak in een mooi nieuw gebouw en is open van 7.00 tot 19.00 uur.

Er zitten ongeveer 300 leerlingen op de school die gelegen is in de wijk "Tussen de Vaarten Zuid" in Almere. Het aantal leerlingen kan nog iets toenemen omdat de wijk nog niet helemaal volgebouwd is.

In de wijk zijn huur- en koopwoningen, waardoor er een mix van bewoners is komen te wonen. Er zitten ook kinderen van buiten de wijk op school van ouders met iets hogere opleidingsniveaus, omdat deze ouders voor dit onderwijstype kiezen.

La Luna verzorgt dagopvang, tussenschoolse en voor- en naschoolse opvang op Het Meesterwerk. Op de voor- en naschoolse opvang zitten gemiddeld 80 leerlingen per week. Er is een wachtlijst op maandag, dinsdag en donderdag. Welzijnsorganisatie De Schoor verzorgt de peuterspeelzaal in Het Meesterwerk.

Op Het Meesterwerk is ook een aanbod van naschoolse activiteiten.

Bij de voordeur van Het Meesterwerk staat Cissy Nieuwenweg, de activiteitencoördinator, ons al op te wachten om een rondleiding te geven. Het gebouw heeft verschillende ingangen en buitenspeelplaatsen. Opvallend zijn ook de dertig appartementen die op de school gebouwd zijn. Zo staat de school letterlijk midden in de woonwijk.

In Het Meesterwerk hangen allerlei kunstwerken van de kinderen en prachtige versieringen die zijn gemaakt door een leerkracht die tevens kunstenaar is. De leslokalen zijn op de begane grond, evenals de peuterspeelzaal en de buitenschoolse opvang. In een binnenpatio zien we kippen, konijnen en cavia's rondlopen. Per toerbeurt heeft een groep de beurt om voor de dieren te zorgen, ze leren de dieren kennen en verzorgen.

De buitenschoolse opvang vindt plaats in ruimtes die in open verbinding staan met de gangen. Hierdoor is de bso goed zichtbaar voor iedereen in de school en kunnen de kinderen ook in de gangen spelen, wat de bewegingsruimte van de kinderen vergroot. Het warme eten van de kinderen wordt overdag klaargemaakt door een huishoudelijk medewerkster in de centrale keuken van Het Meesterwerk. Iedere bso-groep heeft een klein keukentje van waaruit de warme maaltijd voor kinderen omstreeks 17.30 uur verstrekt wordt. De bso kan verder van alle lokalen en buitenruimtes van Het Meesterwerk gebruikmaken.

De rondleiding brengt ons ook bij het Wereldlokaal een ruimte waar de diversiteit van de wereld weerspiegeld wordt in beeld, geluid en activiteiten. Kinderen en volwassenen worden er geprikkeld om te leren van elkaars cultuur en culturele achtergrond. Ook de wereldbruggenbouwers, twee ouders van de school, organiseren hier activiteiten om meer toenadering tussen bewoners uit de wijk te realiseren.

Zij organiseren de activiteiten in het Wereldlokaal samen met studenten van de PABO Almere, de kinderen en medewerkers van het Meesterwerk en buurtbewoners. Eén van de geslaagde activiteiten in het Wereldlokaal is het koken: kookworkshops, een wereldbuffet, en het intercultureel eetcafé. Het heeft inmiddels zelfs tot een echt kookboek geleid. Bij elk gerecht staat een persoonlijk verhaal van iemand uit het betreffende land.

Gezamenlijke visie en aanpak

Alle afdelingen van Het Meesterwerk werken vanuit de principes van het Ontwikkelingsgericht Onderwijs/ OGO. Dat is onderwijs dat voor kinderen echt zinvol is en tegelijkertijd hoogwaardige kennis en vaardigheden aanbrengt. In OGO gaat het om een uitgekiend samenspel tussen een inspirerende leraar en de groep. In betekenisvolle activiteiten vullen ze elkaar aan. De leerkracht als doelgericht regisseur met veel kennis over ontwikkelingsperspectieven en vakinhouden. Maar met de leerlingen in de hoofdrol. Immers zij moeten het doen. Actieve en nieuwsgierige leerlingen doen het beter op alle fronten. In OGO-klassen vinden zij rijke contexten waarmee zij vooruit kunnen met leren en leven

In de schoolgids van Het Meesterwerk staat de uitwerking hiervan als volgt beschreven: *Ieder kind proberen we, in samenspraak met ouders, de juiste begeleiding, zorg en/ of uitdaging te bieden, binnen een betekenisvolle omgeving, onder en zo gewenst vóór en*

ná schooltijd. We besteden aandacht aan alle ontwikkelingsgebieden, kennis en creativiteit, zelfstandigheid en samenwerking, lichamelijke en sociaal emotionele ontwikkeling. In samenhang vormen zij de peilers voor ieders persoonlijke ontwikkeling en maatschappelijk functioneren. Vandaar dat we samenwerking met de buurt zoeken, benutten en versterken.

Ons onderwijs noemt men ook wel “Ontwikkelingsgericht onderwijs”. Dat wil zeggen dat we naar de mogelijkheden en zorgvragen van uw kind kijken, naar zijn/haar ontwikkeling en proberen het lesprogramma daar zoveel mogelijk op af te stemmen. Dat doen we aan de hand van 5 uitgangspunten:

- Brede ontwikkeling: Brede persoonlijkheidsontwikkeling is het oogmerk. Het verwerven van specifieke kennis en vaardigheden is daarin vervat.

- Motieven en betekenisverlening: Motieven van kinderen en hun betekenisverlening aan activiteiten en situaties zijn drijfveren van ontwikkeling. Ze vormen de aangrijpingspunten voor ontwikkelingsbevordering en worden zelf verder tot ontwikkeling gebracht.

- Kernactiviteiten: Ons onderwijs wordt, waar mogelijk, georganiseerd rond een aantal “Kernactiviteiten” activiteiten die veel mogelijkheden bieden tot leren en ontwikkelen. Die kernactiviteiten ziet u terug in spelactiviteiten, constructieve activiteiten, gespreksactiviteiten, lees- en schrijfactiviteiten en rekenwiskunde activiteiten.

- Bemiddelende en deelnemende rol van de leerkracht: De leerkracht is, dat weten we allemaal, ontzettend belangrijk bij de ontwikkeling van uw kind op school. De leerkracht, vinden wij, is o.a. deelnemend en bemiddelend, maar ook stimulerend: in de selectie van een activiteitenaanbod, in leiding en begeleiding en in reflectie op het aanbod.

- Observeren: Observeren staat in dienst van de voortgang van activiteiten van kinderen, van selectie en planning van vervolgactiviteiten, en van de evaluatie van het ontwikkelingsverloop van individuele kinderen.

Samenhang in de inhoud van het aanbod

Thematische samenhang

Het ontwikkelingsgericht onderwijs werkt met thema's die door Het Meesterwerk voor drie jaar zijn vastgesteld. Het overleg van de teamleiders bepaalt wanneer welke thema's uitgevoerd worden. Medewerkers van onderwijs, speelzaal en opvang werken de thema's gezamenlijk verder uit. Het personeel van het kinderdagverblijf, de speelzaal en de buitenschoolse opvang doet mee aan de bijscholingscursussen OGO (ontwikkelingsgericht onderwijs).

Aanvankelijk had dit tot gevolg dat de buitenschoolse opvang meedeed met de thema's van de klas, waardoor de activiteit daar een verlengstuk was van wat er op school gebeurde. De kinderen gingen daarover klagen. Nu bespreken de pedagogisch medewerkers met de kinderen wat ze in de bso rond het thema willen gaan doen. Bij het thema geschiedenis kozen de kinderen bijvoorbeeld het onderwerp dinosaurussen. Ze gaan dan op de bso met creatieve activiteiten aan de slag zoals drama, knutselen en spel. Dit gebeurt op een andere manier dan op school, alleen al doordat nu kinderen

van verschillende leeftijden met elkaar samenwerken. Op school zijn de kinderen per leeftijdsgroep ingedeeld.

Gezamenlijke vieringen

De kinderen van de buitenschoolse opvang (evenals de peuterspeelzaal en het kinderdagverblijf) doen mee aan de grote gezamenlijke projectafsluitingen zoals van de Kinderboekenweek. Ook in de Sport-, Sint-, Paas- en Kerstcommissie zitten vertegenwoordigers van de kinderopvang en de peuterspeelzaal om gezamenlijke vieringen voor te bereiden.

Naschoolse activiteiten voor iedereen

Cissy Nieuwenweg coördineert de naschoolse activiteiten. Hiertoe werkt ze samen met De Kunstlinie, welzijnsorganisatie de Schoor, scholengemeenschap Echnaton, buurtbewoners, kunstenaars, ouders, en bedrijven. Soms voeren leerkrachten tegen betaling een naschoolse activiteit uit. De meeste activiteiten zijn voor de kinderen van de school. Maar soms zijn er activiteiten voor ouders en kinderen samen en ook voor andere bewoners zoals nu het idee om een kunstuitleen te gaan organiseren. Alle begeleiders van buiten die activiteiten onder en na schooltijd uitvoeren krijgen een begeleidingsplan van Cissy. Dit is een boekje met inhoudelijke en praktische informatie over Het Meesterwerk. Planning: een boekje met een aanpak en een aantal activiteiten. Cissy checkt vervolgens of de aanpak van de activiteiten volgens de pedagogische manier verloopt waarover binnen Het Meesterwerk overeenstemming bestaat.

Een aandachtspunt voor de komende periode is een betere aansluiting tussen de buitenschoolse opvang en de naschoolse activiteiten. Het gebeurt regelmatig dat de activiteiten van de bso en die van Cissy elkaar overlappen. Zij wil daar meer een eenheid van gaan maken. De naschoolse activiteiten worden dan aan zowel de kinderen van de bso als aan andere kinderen van de school aangeboden. Wellicht kan dat ook een bijdrage leveren aan het wegwerken van de wachtlijsten van de bso.

Samenwerken aan kunst- en cultuureducatie

Kunst- en cultuureducatie is één van de onderwerpen die gezamenlijk worden aanpakt in het Meesterwerk. Onder schooltijd vindt een breed scala aan kunst- en cultuuractiviteiten plaats. Na schooltijd kunnen alle kinderen van school, buitenschoolse opvang en de buurt kiezen uit verdiepingsworkshops. Er is een ouder-kindworkshop bij en ook volwassenen uit de buurt kunnen een workshop volgen. De begeleiders zijn professionals uit diverse kunstinstellingen van Almere. De producten van de kunstactiviteiten worden tentoongesteld in de school en alle buurtbewoners kunnen naar de expositie komen kijken. Aansluitend hierop gaat men starten met een kunstuitleensysteem van kunst van kinderen en volwassen buurtbewoners. Kinderen en vrijwilligers gaan het uitleenpunt opzetten en bemannen onder leiding van de interne kunstcoördinator. Eén van de ruimtes in Het Meesterwerk gaat men inrichten als kunstwerkplaats. Dit wordt een aantrekkelijke ruimte, waarin het prettig is om te werken aan diverse kunstuitingen. Het Meesterwerk is één van de tien brede scholen die hiervoor een speciale subsidie voor cultuureducatie hebben ontvangen.

Eén beleid voor zorgkinderen

Er is op Het Meesterwerk een gezamenlijk beleid voor zorgkinderen. Bij kleine problemen met kinderen of ouders nemen de pedagogisch medewerkers rechtstreeks contact op met de betreffende leerkracht. Bij ernstigere problemen wordt het zorgteam ingeschakeld. Meer over het zorgsysteem op Het Meesterwerk is te lezen op www.hetmeesterwerk.nl.

Eén aansturing

Het Meesterwerk functioneert als één organisatie met drie afdelingen: onderwijs, kinderopvang en peuterspeelzaal. Alle medewerkers werken vanuit één team hoewel ze nog wel bij drie aparte organisaties in dienst zijn. De verantwoordelijkheid voor budgetten en personeel ligt bij de afzonderlijke organisaties. Waar mogelijk wordt er samengewerkt en zijn er gezamenlijke budgetten en activiteitengroepen. De algemene directeur heeft het mandaat en vertrouwen gekregen van de drie organisaties om Het Meesterwerk in de dagelijkse praktijk als een eenheid te laten functioneren. De drie afdelingen hebben ieder een eigen teamleider, die verantwoordelijk is voor de jaarplanning, gezamenlijke activiteiten en het bewaken van de doorgaande ontwikkelingslijn.

In Het Meesterwerk is één teamkamer voor al het personeel waar ook veel informeel overleg plaatsvindt.

Overlegtijd

Maar op welke tijden overleg je nu met elkaar in al die commissies wanneer de een zijn werk begint als het werk van de ander ophoudt? Hierover is in het begin veel gedoe geweest, omdat de leerkrachten gewend waren om na schooltijd te vergaderen. Toen men er onderling niet uitkwam heeft de algemene directeur beslist dat vergaderingen om 19.00 uur zijn, behalve als de deelnemers zelf onderling een ander tijdstip kunnen regelen. Dit tijdstip is ook makkelijker voor de meeste ouders.

Voordelen van deze werkwijze

Omdat iedereen in Het Meesterwerk werkt vanuit de principes van het Ontwikkelingsgericht Onderwijs en daarin gezamenlijk getraind wordt is het makkelijker om het leren onder en na schooltijd op elkaar te laten aansluiten. Men heeft een gezamenlijke visie, aanpak en taal. Toch blijft het nog zoeken naar manieren om de doorgaande leerlijn inhoudelijk verder te ontwikkelen.

Door het werken in één team in één gebouw zijn er veel mogelijkheden voor formeel maar ook juist informeel overleg zoals in de gangen en de gezamenlijke teamkamer.

Wat vinden de kinderen ervan?

Kinderen vinden het zo fijn op de bso dat ze vaak nog niet naar huis willen, omdat ze met een leuke activiteit bezig zijn. Wanneer de kinderen een groot deel van de dag in Het Meesterwerk doorbrengen kunnen ze in de ruimtes van de tussenschoolse en buitenschoolse opvang spelen, maar ook buiten en in het spellokaal. In die ruimtes

mogen er soms ook dingen die niet mogen in de klaslokalen, als de meesters en juffen er zijn.

Op onze vraag of het niet teveel is voor kinderen om hier van 7.00 tot 19.00 uur te verblijven krijgen we het antwoord dat er maar één kind is dat er vijf hele dagen is. De meeste kinderen zijn er twee tot drie dagen per week en dan meestal niet van 7.00 tot 19.00 uur. Kinderen gaan wel langere dagen maken. Er is namelijk een toename van de vraag naar voorschoolse opvang op dinsdag en donderdag zijn dat al 25 kinderen. Veel mensen werken in Amsterdam en proberen zo de file voor te zijn of ze werken in het onderwijs of andere sectoren waar ze vroeg moeten beginnen. Veel kinderen die vroeg worden gebracht omdat de ouders vroeg of ver weg moeten werken worden aan de vroege kant opgehaald.

Teamleidster kinderopvang Marja vindt het een voordeel dat de kinderen zich niet van de ene naar de andere plek hoeven te verplaatsen. Ze blijven in hun eigen vertrouwde gebouw met vertrouwde volwassenen. Eefje, de pedagogisch medewerker van de bso vindt de lange dagen soms wel veel voor de jongste kinderen. Ze bespreekt met de ouders hoe een rustiger programma voor deze kinderen te realiseren is.

David van 9 jaar zit al vanaf zijn vierde jaar op de buitenschoolse opvang. Het leukste vindt hij als ze naar buiten gaan, bijvoorbeeld om te voetballen en met de spullen van de droomspeelbus te spelen. David heeft zelf ook activiteiten bedacht en meestal gaan ze dat dan ook doen. Hij heeft ook wensen: meer nieuwe voetballen want die raken steeds kwijt. David is liever op de bso dan thuis, want als zijn moeder niet thuis is, mag hij niet buiten spelen.

Wat vinden de ouders ervan?

De traditionele ouderraad van de school heeft plaatsgemaakt voor een activiteitenraad. Deze activiteitenraad komt regelmatig met directie en medewerkers van Het Meesterwerk bijeen om bijzondere activiteiten te bedenken, bespreken en regelen. Namens iedere leeftijdsgroep is er één ouder vertegenwoordigd in de ouderraad, dus ook van de peuterspeelzaal (2-4 jaar) en het kinderdagverblijf (0-4 jaar). Daarnaast is er nog een formele medezeggenschapsraad.

Ouders kiezen voor het Meesterwerk vanwege de goede naam van de school en omdat de opvang er goed geregeld is. Ouders vinden het een veilig en rustig gevoel dat alles onder één dak is. Voordeel is ook dat de kinderen een warme maaltijd kunnen krijgen om 17.30 uur. Ouders ervaren hierdoor meer rust om aandacht aan het kind te besteden, in plaats van dadelijk aan het koken te gaan.

Tips

1. Stel je open voor elkaar: niet teveel op eigen principes blijven hangen.
2. Communiceer met elkaar: soms moet je dingen loslaten, soms kun je iets aanvullen.
3. Streef idealen na voor de kinderen: wat kan er beter en leuker, wie heb je daarvoor nodig, wat kun je samen doen?

Meer informatie

www.hetmeesterwerk.nl

www.etutorium.nl

Site over het breed en vernieuwend onderwijsconcept Etutorium

www.de-activiteit.nl

Site van het Landelijk Centrum voor Ontwikkelings Gericht Onderwijs

Schreuder, L., Valkestijn, M. en S. Mewissen (2008). *School met vijf O'. Onderwijs, opvoeding, ontwikkeling, opvang en ontspanning in een dagarrangement*. Utrecht/ Amsterdam: Nederlands Jeugdinstituut/ SWP.

Te bestellen via www.nji.nl of via www.swpbook.com

Oenen, S. van, Bakker, P en M. Valkestijn (2005). *Jeugdactiviteiten in de brede school. Werkboek voor kwaliteitsontwikkeling: doelen, methodiek, evaluatie*. Utrecht/ Amsterdam: Nederlands Jeugdinstituut/ SWP.

In dit boek staat het kader *Streven naar meer levensecht leren, dat* het Nederlands Jeugdinstituut en zijn voorganger NIZW Jeugd in samenwerking met brede schoolpraktijken in het land heeft ontwikkeld om te dienen als inhoudelijk uitgangspunt voor een doorgaande lijn tussen leren onder en na schooltijd. Tevens bevat het boek instrumenten om dit kader voor planning en evaluatie te gebruiken.

Te bestellen via www.nji.nl of via www.swpbook.com